

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas
Gregorii IX. P. M.**

Zoesius, Hendrik

Coloniae Agrippinae, 1691

Titulus XLII. De Baptismo, & ejus effectu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

dolore vexationeve corporis non permittat le-
 sionem, omnino excusabit. Excusat etiam
 superveniens necessitas, defectus Breviarii, dis-
 pensatio Pontificis, cum, ut ex superioribus
 patet, hæc obligatio sit inducta ex humana
 institutione, super qua dispensat ille, qui super
 eam est, scilicet Rom. Pontifex. Istitis autem cas-
 bus, quibus aliquis excusatur per se legere, non
 tenetur legere per alium, quia hæc obligatio
 est personalis, quæ per alium non suppletur:
 quo modo legens per substitutum, cui stipen-
 dium dat, non tenetur etiam. Non tenetur etiam
 istis casibus alium audire legentem, cum ad
 hoc nullus Canon obliget, Navar. *De Orat. c. 11.*
Azor d. l. 9. c. 13. Suarez d. lib. 4. c. 27. Malder. d. c.
2. Dub. 5.

38 Q. An qui non omnes Horas dicere potest,
 saltem partem teneatur persolvere, ad quam il-
 li non est impedimentum? R. Hoc adfirmare
 Navar. *d. c. 11. nu. 9. Et seqq.* ex eo, quod, cum in
 parte recitanda cesset causa excusationis, debe-
 at etiam cessare excusatio; & quod præceptum
 Ecclesie, si non possit impleri in totum, im-
 plendum saltem sit quatenus potest. Nam
 licet totum Officium unius diei sit integra ma-
 teria præcepti recitandi, constat tamen ex ho-
 ris distinctis, quarum singule sunt per se quoti-
 dam totum, & continent quamdam oratio-
 nem, quæ per modum officii Canonici conven-
 nienter dicitur. Ut ab ea dicenda non excuse-
 tur, licet totum officium dicere impediatur;
 cum qui non potest solvere totum debitum,
 non excusetur à parte, quam præstare potest,
 quia in quavis hora salvatur ratio præcepti.
 Quid si unam horam integre persolvere ne-
 queat, non tenetur ad partem, cum unaquæque
 hora præcipiatur, ut actio perfecta, quæ salve-
 tur ratio præcepti, in parte autem salvari ne-
 queat, ut ita non nascatur obligatio ad illam
 dicendam. Sanchez *ad Decal. lib. 1. c. 19. num. 4.*
Et seqq. Suarez d. lib. 4. c. 27.

39 Est & dubium, An qui Horas dicere nequit,
 teneatur quid aliud earum loco recitare? R. Vel-
 le quidem Navar. *d. c. 11. nu. 19.* non teneri jure
 humano, sed tantum jure divino naturali ad ali-
 quam compensationem; eum tamen non aude-
 re imponere obligationem sub reatu mortali,
 sed ex bono & æquo ita consulere. Verum di-
 cendum in distincte non teneri, cum nullum jus

specialiter hoc onus imponat, & ex jure com-
 muni lex specialiter obligans ad opus deter-
 minatum, si impleri non potest eo modo, quo
 implendum, non inducat obligationem alteri-
 us operis in compensationem.

Denique quantum ad inversionem Hora-
 rum, uti si ante Primam dicatur Tertia, aut Psal-
 morum, illa secluso contemptu, non ponit gra-
 vem materiam, quæ sufficiat ad peccatum mor-
 tale, cum in substantia compleatur præcep-
 tum. Missam dicere ante Matutinum plures
 mortale judicant: secluso tamen contemptu
 non videtur includere mortale, cum hæc de re
 nullum sit præceptum, nec consuetudo in con-
 trarium recepta. Rectius tamen præmittitur
 Matutinum. Suarez *d. lib. 4. c. 24. n. 6. Azor*
d. lib. 10. c. 10. Quantum ad interruptionem
 inter Psalmos ejusdem Horæ, si ea brevis sit,
 culpam non habet, cum pro nihilo reputetur:
 si vero notabilis, non est sine peccato, si desit
 rationabilis causa. Ratio est, quod unitas cu-
 jusque horæ pertineat ad formam præscriptam
 in recitandis Horis: unitas autem tollitur per
 interruptionem. Unde rectius Horæ omnino
 iterantur: non est tamen sine peccato, leviter
 Horas interrumpere etiam cum animo iteran-
 di, propter irreverentiam. Vide Navar. *De*
Orat. c. 16. nu. 66. Et seqq. Suarez d. c. 24. nu. 10.
Azor. d. lib. 10. c. 8.

TITULUS XLII.

De Baptismo, & ejus effectu.

SUMMARIUM.

1. Baptismi necessitas & finis.
2. Materia.
3. Immersio seu abstersio an totius corporis faci-
 enda, an partis tantum?
4. Manum vel pedem tantum apparentem an
 baptizare sufficiat?
5. Baptizare an censetur quis projiciendo pue-
 rum in flumen.
6. Forma Baptismi.
7. Minister.
8. Ab hæretico, excommunicato &c. in casu ne-
 cessitatis an petere baptismum liceat?
9. Plures simul baptizare non possunt.
10. Subiectum baptismi homo non baptizatus.

Y

11. Cam-

11. Campana benedicuntur, non baptizantur.
12. Hominem verè natum esse oportet.
13. Et natum perfectè, extra casum necessitatis.
14. Item vivum, non mortuum.
15. Adulti capaces baptisimi.
16. An & infantes?
17. Morientes sine baptismo salvi esse nequeunt.
18. Infantes infidelium, hereticorum, paganorum an & quando baptizandi?
19. An amens, furiosus?
20. Baptismus coactè susceptus an teneat?
21. Qui nescitur baptizatus rectè baptizatur: ut & in dubio sub conditione.

Baptismus est omnibus necessarius, ex institutione Christi, cum sine eo nulla super sit salutis spes, *Ioan. 3.* Institutus est ad tollendam maculam peccati originalis contracti per primos parentes. Tollit etiam peccatum actuale, *c. 3. §. verum h. t.*

2 Materia eius est aqua simplex, non ea, quæ ex herbis, fructibus, aut floribus distillata est, cum non sit elementaris, uti requirit ipse institutor Christus. Ut non debeat censei baptizandi, qui aqua rosacea sunt abluti, ut quibusdam scolis hæreticis, veritatis & sanctæ antiquitatis osoribus mosis est. Non ponunt etiam materiam lachrymæ, sputa, grando, glacies, nix, quia non est in his actu proprietas ablutiva. Quantitas ea desideratur, quæ ad ablutionem corporis, per asperersionem vel immersionem est sufficiens.

3 An autem totus puer immergendus sit aquæ, an vero tantum eius pars ablucenda, sequenda est consuetudo locorum, quæ varia. In quibusdam enim totus aquæ immergitur, nisi obster infirmitas. In quibusdam sufficit abluti partem principalem, scilicet caput, *arg. l. Cum in diversis D. de relig. & sumptib. fun.* Quod & sufficit abluti in casu, quo caput tantum apparet.

4 Ubi quaeritur, An sufficiat baptizare manum vel pedem tantum apparentem? Hoc aliquos velle, quod anima sit in toto corpore, & qualibet eius parte, *Gl. pen. in can. Proprio 13, De consecr. Dist. 4. Navarr. Cons. 2. h. t.* Quæ opinio videri posset procedere in casu, quo periculum est in mora, propter occultam Spiritus sancti operationem. Res alias est dubia. Unde si infans evadat periculum, & perfectè nascatur, iterum

ablucendus est sub conditione, ex communi Theologorum sententia.

Alia hic quaestio est, An quis per se flumen projiciendo censetur cum rectè baptizari? *R.* Videri tutam & probabilem esse opinionem, qui adfirmant, ex eo, quod in tali baptizazione non invenitur defectus essentialis; supposito, quod minus sterilitatem sufficientem intentionem baptizandi, & non rat integram formam, de qua mox, immo eo tempore fiat contactus aquæ sufficientis baptismum, antequam puer moriatur. Non obstat, quod ista immersio tendat ad mortem corporalem; qui satis est servari talis intentionis rationem ad vitam spirituales, *Abbas 5. in fine h. t.*

Forma est in verbis, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti; & in immersione seu asperzione, c. Preter 8. Canon. et Dist. 4.* quæ designatur una divinitas, & una, pro consuetudine, *can. De trinitate. Abbas 5. in fine h. t.* In hac tamen convenientius, propter expressam Trinitatis & tridivinitatis Christi repræsentationem; *text. in d. can. De trinitate. Postquam vos 28. d. Dist. 4.* Contra ritum, nem facies, peccat quidem, non tamen tamen sacramenti efficacia. Error autem in syllabarum non impedit formam, si causa per ignorantiam linguæ Latinæ, & ab ignorantibus, aliusve error, uti in hac specie, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, responsum. Responderunt 86. d. Dist. 4.* Addidit Ecclesiæ sollemnitates, quæ tamen omittantur, non tamen actum, licet omittentem reddat illum peccato, nisi eum excuset necessitas, tamen nihilominus postea suppleat.

Minister ex officio suo est proprius presbiter, *can. Constat. 19. d. Dist. 4.* Absente vero impedito potest baptizare Diaconus vel Clericus; mo & laicus, & foemina, *in necessitate. can. Sanctum, can. In necessitate d. Dist. 4.* Seipsum nemo baptizat, ne quidem in necessitate; *Gl. in can. Baptismi 34. Dist. 4.* qui debet esse distincto inter agentem & patientem, *c. 4. h. t.* Tenet etiam baptismus collatum ab excommunicato, schismatico, hæretico, *can. Si ve hereticis. can. Ostenditur, can. Nullus Dist. 4.* neque enim minister malitiae perdit Sacramentum, *can. Baptizans, can. Abbas*

Dist. 4. licet non sine peccato petatur aut fiat: imò etiam à pagano, modo intendat citra simulationem id, quod intendit Ecclesia, *can. Soler. d. loco.* Non obstat *can. Quos à paganis* *sz. d. Dist. 4.* quia accipiendus de eo, qui baptizatus est à Sacerdote Jovis inhaerente idololatriæ, qui non potest videri habuisse intentionem salutis remedium impendendi.

8 Ubi quaeri possit, An in casu necessitatis sit extra periculum, petere baptismum ab hæretico, excommunicato, aut simili ab Ecclesia abscesso: R. Esse, qui negent licere hoc argumento, quod à tali non rectè conferatur sacramentalis absolutio, Verùm est non desinat, qui putent in extrema necessitate eum non esse validum, quos citat Covarr. *ad c. Alma p. 1. §. 6. nu. 9.* tamen eorum opinio est improba. Nec facit illud argumentum quo minus contrarium sit dicendum & tenendum, scilicet baptismum rectius su: i à tali, quam omit- ti, per textum expressum in *can. Si quem fortè* *XXIII. q. 1. ubi D. Augustin. laudat eum, qui in articulo mortis, non habet copiam Catholici hominis, ab hæretico baptizari petiit, ut hac potius via salvaretur, quam petiret. Non obstat argumentum in contrarium, quia in eo causat impedimentum defectus jurisdictionis, quæ in baptismo non desideratur, sed sufficit adfuit intentio, servetur debita forma & materia. Covarr. *d. loco* & *Gurierrez. Can. Quæst. lib. 1. c. 1. nu. 55.* Extra casum necessitatis petere à tali baptizari non est citra peccatum, ut & ab alio indigno, nec extra peccatum ipsi baptizans, indigne tractans sancta.*

9 Plures simul baptizare non possunt, uno proficiente verba, altero abluciente; quia in persona ministri debet representari persona Christi, & ideo unica esse debet, sicut unus est Christus. Præterea si proficiens verba, *Ego te baptizo*, simul non abluat, non evitabitur falsitas, cum revera non baptizet. Si autem dicat, *Nos te baptizamus*, forma substantialis mutabitur.

10 Subjectum baptismi est homo rationalis tantum non baptizatus: neque enim iterandus baptismus, cum character semel impressus sufficiat, quia indelebilis, *sup. De Sacram. non iteran. c. Cod. Ne sanctum baptis. iteretur.*

11 Quod de campanarum baptizazione fertur, à vulgo est profectum, cum non baptizentur,

sed benedicantur. *Nec facit, quod nomen ipsi imponatur, uti in more est Christianis die lustrico baptizando nomen alicujus Sancti imponere, quo ejus patrocinio fulcus excitetur sectari ejus vestigia; nam hoc vel ea ratione tantum, ut à cæteris distinguantur, vel quod magis conducatur ad pietatem, si voce alicujus Sancti, dicatur populus ad Ecclesiam convocari. Præterea ceremoniæ, quæ adhibentur, nihil commune habent cum Sacramento baptismatis; sed magis cum aliis valorum benedictionibus in Ecclesia Catholica antiquo usu receptis, Vid. Del Rio. *De Magia lib. 6. c. 2. Sect. 3. qu. 2. circa fin. vers. Observa.**

Sit vere natus; nam licet in ventre existens habeatur pro nato, ubi subest ejus commodum *l. Qui in utero D. de statu hom.* non tamen hac in materia: ut baptizari non possit, cum requiratur contractus & ablucio per aquam, quæ non habent locum in eo, qui aqua contingi nequit; matris autem baptismus illi prodesse nequeat, cum revera sit persona distincta ab illa, & animam habeat propria & distincta peccati macula affectam. Facit, quod renasci dici nequeat, qui non est natus, *can. Si quidquid, can. Qui in matris utero. De consecr. Dist. 4.*

Oportet autem, extra casum necessitatis, perfectè sit natus. In necessitate baptizati posse eam partem, quæ apparet, paulo ante dictum est. Non est autem necessaria propria nativitas; satis est homo baptizandus appareat. Quo modo effectus ex ventre defunctæ matris rectè baptizatur. Dico, defunctæ; nam mater non est incidenda, licet morti proxima & subit merus mortis infantis, quia non sunt facienda mala, ut eveniant bona. Nisi fortè mater sit damnata ad supplicium, quod licet sit differendum in gratiam foetus, *l. Pregnantis 2. D. de poenis* ne innocens una cum facinorosa matre luat; ut & quæstionibus graviora non subicitur, ne foetus quid detrimenti adferatur, *Paul. 1. Sent. tit. 12. §. 5.* Si tamen dilatio appareat obfutura foetus, videtur accelerandum supplicium. Cum enim dilatio sit in favorem proles indulta per legem, si ejus operatura videatur detrimentum, rectè aufertur, ne quod inventum in cõpendium operetur dispendium; qua in re prudentis, & experti Medici judicio est utendum.

Nec potest hic ulla videri matris injuria, cum sic damnata.

14 Præterea oportet sit vivus: neque enim mortuo potest prodesse baptismus, licet altero pro eo respondente, qui sit quasi fidei jussor, cum pro eo, qui non est, nemo fidei jubeat. Facit, quod dixerit Christus: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, Docete omnes gentes,* & similia, quæ ad vivos referuntur. Estque certum fidei principium, solum præsentis vitæ tempus esse destinatum omnibus hominibus, ut in eo gratiam & omnium peccatorum remissionem consequantur, per rectam fidem, & bona opera, sine quibus fidem esse mortuam, Catholica & vera habet sententia.

15 Baptismi capacem esse adultum extra dubium est: cui ut dignè baptismus conferatur, præter voluntatem eum suscipiendi, necessaria est dispositio conveniens sanctitati Sacramenti. Conferitur enim per baptismum gratia, quam non participat nisi debite dispositus; licet ad characterem Sacramenti ista dispositio non desideretur, nec voluntarius consensus sit necessarius, cum & character imprimatur metu coactis, ut inferius dicitur.

16 De infantibus quaesitum, An sint capaces baptismi? R. Hæreticos quosdam negare, ante usum rationis hominem esse capacem baptismi: quem errorem suum probant. Primum, ex D. Marco, c. fin. in verbis *Qui crediderit, & baptizatus fuerit;* quæ præsupponunt fidem, quæ nequit esse in parvulis ratione carentibus. Secundo, quod non expedit eos baptizari, ex eo, quod, cum ad rationis usum pervenerint, debeat eis esse liberum, permancant in fide Christi, nec ne, cum fides sit libera. III. Quod nullibi in sacra Scriptura præcipiatur parvulorum regeneratio, nec nullibi legantur, inveniantur à Christo aut Apostolis ejus baptizati. Verum Christiana & Catholica sententia habet, rectè eos baptizari, *can. Baptizari 3. Dist. 3.* quam vetus traditio, generalis consensus & definitio Ecclesie approbavit, cui potius standum, quam quorundam novatorum somniis, quorum opinio damnata, *can. Placuit 153. De consecr. Dist. 4.* & per Trid. Sess. 7. c. 13. *De Baptis.* Suarez ad 3. p. D. Th. qu. 68. Dist. 25. Sect. 1. Pro hac sententia adducitur argumentum sumptum à circumcissione, quæ fuit figura baptismi, cujus capaces e-

rant parvuli in lege veteri, quatenus erant membrum legis veteris. Ut multò magis paces baptismi in lege nova, qui facit circumcissionis, juxta argumens gatorum; præcipue cum lex gratie sit melior & universalior, neminem excludit hoc beneficio, quod est remedium necessarium ad vitam æternam. Quo modo rectè *can. c. 3. h. t. Ad sit,* inquit, *ut universi parvuli, quorum quotidie tanta multitudo nascitur, quin & ipsi misericos Deum, qui non vult perire, aliquod remedium præcipiant salutem.*

Non obstat primum argumentum, quod ibi dicitur, ad adultos quidem præcipitur non exclusivè parvulis. Illis enim præcipitur erat Evangelium, ut converterentur, ad Ecclesiam venirent, secum adduceres parvulos, qui licet per se non possent credere tamen per offerentes, quorum bene prodest, *can. Parvuli 73. cum seq. d. Dist. 34.* quidem per modum necessitate dispositi, sed quia per eum sit, ut iis applicetur sacramentum fidei.

Non obstat secundum; quia rectè parvuli per baptismum subjeiti Ecclesie, in vitam fidei sine eorum injuria: tum quia ipso, quo nascuntur ex Christianis parentibus sunt subditi Ecclesie: tum quia hoc negotium cedit in eorum bonum & salutem, sine ullo onere, cum teneantur in vino Christi fidem profiteri, ubi ad baptismum pervenerint.

Non procedit etiam tertium; tum quia argumentum ab auctoritate negativè procedit, ut tradit Everardus in *Loco ad mandatum. nu. 17.* ut satis sit non haberi contrarium, quia satis id ipsum colligitur ex aliis locis, quibus mentio aliquot millium baptizatorum, etiam integrum familiarum, ut non sit verisimile, inter alios fuisse parvos, qui non habet totius Ecclesie auctoritas & solus sufficit ad deliria hæreticorum decidenda.

Ex dictis patet, in utero matris non esse, aut jam natos sine baptismo salvos non posse; quod adserit S. Augustinus *can. 3 & can. Regenerante d. Dist. 4.* propter generale dictum Christi, *Nisi quis renatus fuerit*

qua & Spiritu sancto, non intrabit in regnum Dei. Joan. 3. qua generalitate nec sexum nec ætatem excludit, ut ait Pont. in c. 3. b. 2. Non desunt tamen naturalis quidam, omnia suo cerebro metientes, qui infantes negant sustinere poenam damni, eò quòd non respondeat divinæ misericordiæ, damnare eos quos necessitas excludit à baptisinate. Sed meminerint eius, quod dicit Apostolus, natura nos esse filios iræ; unde necesse est, ponatur aliquod medium, per quod fiamus filij gratiæ. Illud autem tantum est hoc Sacramentum, ideo etiam parvulis necessarium, in eorum quippe etiam gratiam institutum à Deo, secundum Innoc. in d. c. 3. ut recte Augustin. adserat, nullum Christianorum dicere, inaniter infantes baptizari, *can. Baptismi 34. de consecr. dist. 4.* Quòd legantur aliqui sine baptismo salvati, ut latro, & alij, est, quòd per baptismum flammis & sanguinis sint consecuti salutem, *d. can. 34. & sic per medium aliquod prius consecuti gratiam.* Quo posito, conveniens est, non nimium differre baptismum infantium, propter periculum, nisi sit causa.

18 **Q**uestum & de infantibus infidelium, an sint baptizandi? Resp. Possè baptizari, si saltem alter parentum sit Christianus, quia ejus conditionem sequitur proles. Quod ita decretum per Canones in favorem filij, uti dictum sup. de convers. in fidel. num. 3. Ut Ecclesia habeat jus compellen. i. parentem Christianum, ut prolem baptizari curet, quæ sequatur religionem Christianam, *can. In d. c. XVIII. q. 1.* Et hoc, si proles fuerit intra annos discretionis; nam si eos attigerit, relinquenda est suo arbitrio, nec ad fidem cogenda. Nemo enim usum habens rationis cogendus ad fidem suscipiendam, quæ libera esse debet; faceretque coactio exterius & simulatè videt. susceptam fidem, sine effectu interiore, & non sine detrimento publico. Si parentes fidem semel susceptam deseruerint, ut ipsi possunt cogi ad Ecclesiam redire, propter jurisdictionem spiritualem semel in eos acquisitam, etiam poena mortis proposita, ita etiam cogere eos licet, ut liberos baptizari curent, ijsque etiam invitis eos baptizare. Si neuter patens sit subiectus Ecclesiæ, verius est, non posse baptizari eorum liberos, nisi saltem eorum alter

consenserit, qui hac in parte præferetur renucenti, *c. sicut inf. de Judais.* Nam cum parentes cogendi ad fidem nulla sit ratio, non etiam est eos privandi suis jurebus, inter quæ ponitur patria potestas, citra cujus injuriam non rectè conferetur liberis baptismus; cum eorum liber usus non foret parentibus, à quibus essent avocandi. Neque enim sine sacrilegio apud istos baptizati relinquerentur, cum moraliter loquendo non possint sub cura parentum infidelium educari, quin eorum imbibant errores. *D. Th. 2. 2. q. 10. art. 12. cui contradicit Zafius in tract. de Judais, à plerisque reprobat.* Ipsi liberi, ubi ad discretionis annos pervenerint, rectè baptizari petunt, etiam parentibus invitis, quorum potestati aut arbitrio, quoad hanc rem, non subjacent. Servorum infidelium liberos verius est à parentibus separatos posse per dominos baptizandos dari, ex vi potestatis & domini in servos. Dico, separatos; quia si talium parentum curæ relinquuntur, periculum foret apostatandi à fide per baptismum suscepta, propter conversationem & familiaritatè cum ijs, quos verisimile est non cessaturos à superstitiosis actionibus & ritibus suæ religionis circa filium. Pagani sub principibus Christianis degentes, ijsque subiecti quoad jurisdictionem temporalem, ad baptismum per eos cogendi non sunt, cum fides sit libera, & sine fructu quis invitus ad baptismum transiatur. Quorum etiam liberi, ijs invitis, non rectè per principes dantur baptizandi, ex causa jam dicta: retinent enim dominium rerum suarum, quo non privandi sine causa, quam non ponit baptismus, ad quem se non extendit politica potestas. Quin autem servi, invito domino; subditi, reclamante Principe rectè baptizentur, non est dubitandum, cum eatenus non sint subiecti, & graviter delinquant impediens profectum alicujus spirituale. Vid. de his latius Suarez. *d. disp. 25. Sect. 3. 4. & 5.*

19 **Q**uod amens & furiosus sit capax baptismi? Resp. Cum distinctione: nam vel ante amentiam aut furorem constitit de voluntate recipiendi baptismi & rectè confertur *c. 3. §. item quaritur h. 2.* quod regulariter homo in ejusmodi eventibus maneat in eadem dispositione voluntatis, in qua reperitur, *l. Patre in fine*
Y y 3 D. de